

7.9.2012

**Metsähallitus
Veteraaninkatu 5
90100 OULU**

Kirje ja arviointiselostus 4.6.2012

JOUKHAISSELÄN JA TUORE KULVAKKOSELÄN TUULIPUISTO, SODANKYLÄ, YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIINTISELOSTUS

HANKE

Metsähallitus ja Fortum Power and Heat Oy suunnittelevat tuulipuistoa Sodankylän kunnassa sijaitsevan Joukhaisselän ja Tuore Kulvakkoselän alueelle, noin 17 kilometriä Sodankylän keskustaaajamasta lounaaseen. Tuulipuistoalue sijaitsee Sodankylän ja Kittilän välisen tien eteläpuolella sekä Vaalajärven ja Riipin välisen tien etelä- ja itäpuolella. Tuulivoimalat sijoittuisivat alueelle, joka on enimmillään noin 10,8 km pitkä ja noin 3,5 km leveä. Hankealue sijoittuu suurimmaksi osaksi valti-
on omistamalle (Metsähallituksen hallinnoimalle), mutta osittain myös yksityisten maanomistajien kiinteistöille.

Yksittäinen tuulivoimalaitos muodostuu perustuksen päälle asennettava tornista, 3-lapaisesta roottorista sekä konehuoneesta. Voimaloiden napakorkeus on maksimissaan 140 metriä ja roottorin halkaisija maksimissaan 140 metriä. Tuulivoimalaitoksen kokonaiskorkeus voi tällöin olla maksimissaan noin 210 metriä.

Tuulipuistoalueen keskelle rakennetaan sähköasema ja sieltä 110 kV:n voimajohto Joukhaisselän pohjoispuolella olemassa olevaan Meltaus-Lintuselkä 110 kV:n voimajohtoon. Yva-menettelyssä tarkastellaan 2,5 - 4 MW:n voimalaitoskokoa. Tuulivoimaloiden teho on yhteensä enintään 25 MW.

VAIHTOEHDOT

Vaihtoehto VE0: Hanketta ei toteuteta.

Vaihtoehto VE1: 10 tuulivoimalaa hankealueen pohjoisosaan Joukhaisselän alueelle. Sähköasema sijaitsee Joukhaisselän laen itäpuolella.

Vaihtoehto VE2: 8 tuulivoimalaa alueelle Järviselkä - Karhakistovaara - Tuore Kulvakkoselkä. Sähköasema sijaitsee Järviselän ja Karhakistovaaran välillä, Järvi-Järvisen länsipuolella.

Sähkönsiirron vaihtoehdot

Tuulipuiston vaihtoehdossa VE1 on kaksi liittymisvaihtoehtoa:

Liittymisvaihtoehto VE1.1 on sähköasemalta suoraan luoteeseen olemassa olevalle Meltaus-Lintuselkä 110 kV:n voimajohtolle johdonvarsiliityntänä. Uuden voimajohtoon pituus on noin 2 kilometriä.

Liittymisvaihtoehto VE1.2 on sähköasemalta koilliseen kohti Palsse-läntietä, osittain tien suuntaisesti olemassa olevalle 110 kV:n voimajohdolle. Johdonvarsiliityntä on Meltaus-Lintuselkä -voimajohdon ja Palsse-läntien risteyskohdassa. Voimajohdon pituus on noin 2,5 kilometriä.

Tuulipuiston vaihtoehdossa VE2 ei ole liittymisvaihtoehtoja. **VE2.1** tarkoittaa uutta voimajohtoa sähköasemalta tuulipuiston tiestöä ja Palsse-läntietä mukaillen olemassa olevalle 110 kV:n voimajohdolle ja liittymistä johdonvarsiliityntänä Meltaus-Lintuselkä -voimajohdon ja Palsse-läntien risteyskohdassa. Voimajohdon pituus on noin 6,6 kilometriä.

Kuljetusreittivaihtoehdot

Tuulivoimaloiden komponenttien kuljetukset hankealueelle tapahtuvat valtatieltä VT4 Ristonmänniköntielle (tie nro 19754). Hankealueen läheisyydessä kuljetusreittivaihtoehtoja on kaksi:

Eteläinen kuljetusreitti erkanee Ristonmänniköntieltä rakennettua uutta tietä Saukkovaaran kautta Tuore Kulvakkoselälle ja edelleen Järvi-Järvisen itäpuolitse pohjoiseen päin hankealueelle. Reittiä voidaan käyttää molemmille tuulipuistovaihtoehdoille (VE1 ja VE2).

Läntinen kuljetusreitti kulkee Ristonmänniköntietä Riipin ja Vaalajärven väliselle seututielle nro 952 ja edelleen Hannuvaarantielle, joka on peruskunnostettava kuljetuksia varten. Vanha tiepohja on hankealueelle asti. Läntinen kuljetusreitti on mahdollinen Joukhaisselän alueelle sijoituvassa tuulipuistovaihtoehto VE1:ssä.

Hankkeesta vastaavat

Metsähallitus
Veteraanikatu 5
90100 OULU

Yhteyshenkilö: Erkki Kunnari (puh. 040 809 6840)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)metsa.fi.

Fortum Power and Heat Oy
PL 100
00048 FORTUM

Yhteyshenkilö: Jouni Tolonen (puh. 050 594 2261)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)fortum.fi

YVA-konsultti

Lapin Vesitutkimus Oy
Sammonkatu 8
90570 OULU

Yhteyshenkilö: Heli Harjula (puh.040 552 3157)
sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)lvt.fi

Yhteysviranomaisen

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
Hallituskatu 5 C
96101 ROVANIEMI

Yhteyshenkilö: Leena Ruokanen (puh. 040 7386840)
 sähköpostiosoite: etunimi.sukunimi(at)ely-keskus.fi

YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELY

Tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointimenettely perustuu Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 20.8.2010 tekemään päätökseen.

Hankkeesta vastaavat ovat arvioineet hankkeen ympäristövaikutukset arviointiohjelman (20.2.2010) ja siitä saamansa yhteysviranomaisen lausunnon (17.6.2011) pohjalta sekä koonneet arvioinnin tulokset ympäristövaikutusten arviointiselostukseen.

Viranomaisilla, niillä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöillä ja säätiöillä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, on ollut mahdollisuus antaa lausuntonsa ja esittää mielipiteensä yva-selostuksesta. Yva-menettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja muiden kannanotot hankkeesta vastaavalle.

Hankkeen toteuttamista varten tarvittaviin lupahakemuksiin ja muihin niihin rinnastettaviin päätösten asiakirjoihin liitetään ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Päätöksistä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja siitä annettu yhteysviranomaisen lausunto on otettu huomioon.

ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN

Metsähallitus on toimittanut 4.6.2012 Joukhaisselän ja Tuore Kulvakkoselän tuulipuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksen Lapin ELY-keskukselle. Tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostus ja sitä koskeva kuulutus on asetettu nähtäville Sodankylän ja Kittilän kunnanvirastoihin ja Lapin ELY-keskukseen sekä internettiin www.ely-keskus.fi/Lappi/yva hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > vireillä olevat YVA-hankkeet > Energian tuotanto > Joukhaisselän ja Tuore Kulvakkoselän tuulipuisto 11.6.2012 alkaen koko arviointimenettelyn ajaksi. Arviointiselostusta koskeva kuulutus on julkaistu Lapin Kansassa 10.6.2012 ja Sompiolehdessä 11.6.2012. Virallinen nähtävilläoloaika oli 11.6.- 10.7.2012, jona aikana lausunnot ja mielipiteet tuli toimittaa ELY-keskukseen. Arviointiselostukseen on voinut tutustua myös Sompion kirjaston Sodankylän toimipisteessä ja Kittilän kunnankirjastossa.

Yleisötilaisuus

Hankkeesta on järjestetty yleisötilaisuus 20.6.2012 Vaalajärven monitoimitalolla. Yleisötilaisuudesta ilmoitettiin kuulutuksessa 10.6.2012 Lapin Kansassa ja 11.6.2012 Sompiossa. Yleisötilaisuuteen osallistui yli kymmenen henkilöä, osa kuvapuhelimen välityksellä, järjestäjien ja esitelmöitsijöiden lisäksi. Yleisötilaisuudessa esitettiin seuraavia kysymyksiä:

-Voisiko vaihtoehdon VE2 kuljetusreitti kulkea olemassa olevalta, nyt kunnostuksen alla olevalta Hannuvaaran tieltä Karhakistovaaraan?

-Selvitykset on tehty tarkasti. Vaihtoehto VE1 on kannattettavampi vaihtoehto ja tarjoaa hyviä teitä mm. marjastajille sekä on poronhoidon kannalta parempi.

-Lentoestevalo kiinnittää huomiota.

=>Viranomaiset määrittävät lentoestevalojen tyypin. Valkoinen ja vilkkuva valo on todennäköinen. Tarastin työryhmä on etsimässä lieventäviä keinoja lentoestevalojen vaikutusten torjumiseen.

-Tutka-aseman vilkkumiseen tottui pian.

-Hyvä asia, että voimajohtot ovat lyhyitä, koska lintuja törmää voimajohtoihin.

-Vaikuttavatko tuulivoimalat koiratutkiiin?

=>Tietoa ei ole. On selvitetty, että hanke ei vaikuta TV- ja radio-signaaliin.

-Tuulivoimalat rajoittavat käytännössä metsästystä, koska metsästäjä ei uskalla ampua, jos lapa pyörii taustalla.

=>On totta, että metsästyksessä täytyy lisätä varovaisuutta.

-Vaihtoehdossa VE2 lähimmässä voimalassa Kyläjärven ampuma-alueelta ampumissuunta on voimalalle päin. Täytyy ottaa huomioon huoltotoimenpiteissä.

=>Alueella toimiminen käydään tarkoin läpi huoltohenkilöstön kanssa.

-Voimajohto VE2.1 sijoittuu maakuntakaavaan merkitylle ampuma-alueen laajennusalueelle.

=>Voimajohtovaihtoehto on sijoitettu olemassa olevan tien yhteyteen ympäristövaikutusten minimoimiseksi. Maakuntakaavan rajausta ei ole tarkka. Asia selvitetään tarkemmassa suunnittelussa.

-Vastuunjaot jne. sovittava selkeästi puolustusvoimien kanssa.

-Tuleeko kaava-alue laajentaa tielle asti?

=>Tieasiat ratkaistaan sopimuksilla tai tietöimituksessa. Ei ole tarvetta laajentaa kaava-aluetta.

-Koituuko tiekunnalle kustannuksia teiden rakentamisesta?

=>Tuulivoimatoimija maksaa tiestön rakentamiskustannukset sekä todennäköisesti myös suurimman osan teiden ylläpitokustannuksista, tiekunnalle ei aiheudu tuulipuiston vuoksi kustannuksia.

-Tiekunnalle on aiemmin maksettu käytön mukaan, eikö nytkin?

=>Asia on sovittavissa yksityiskohtaisemmin.

-Tuleeko alueelle liikkumisrajoituksia ulkomaalaisille?

=>Alueelle ei tule liikkumisrajoituksia. Vain sähköaseman tarvittava alue aidataan.

-Estääkö VE2 yksityisten maille, kaava-alueen läheisyyteen tuulivoimalan rakentamisen?

=>Voimaloiden etäisyys on minimissään noin 500-600 metriä. Huomioitavaa on, että nykyiseen voimajohtoon voi liittää ainoastaan 25 MW. Tarastin työryhmä on ehdottanut vuokramallia vaikutusalueen perusteella. Metsähallitus tulee soveltamaan tätä vuokramallia.

-Saako kaava-asiakirjat jo käyttöön?

=>Kaavan valmisteluaineisto löytyy Sodankylän kunnan nettisivuilta.

-Minkälainen kytkinkenttä tulee 110 kV:n johdosta olemassa olevaan 110 kV:n johtoon?

=>Johdonvarsiliityntä tolppaan, ei kytkinkenttää. Ei tarvita lisää johtimia eikä johtoja olemassa olevaan voimajohtoon.

-Huomioitava lähteet Joukhaisselän rinteestä eri suuntiin.

=>Tuulipuistoalueen lähteet ja purot on kartoitettu ja merkitty yleiskaavaaluonnokseen luo-merkinnöillä (luonnon monimuotoisuuden kannalta huomioon otettavat alueet).

-Tuulipuisto tuo liikettä alueelle. Tuottavuus epäilyttää, tuotanto tarvitsee valtion tukea.

-Metsästys on alueella pikkutekijä, ei niin suuri kuin täällä on puhuttu.

LAUSUNNOT

Lausuntopyynnöt

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on pyytänyt lausuntoa arviointiselostuksesta Sodankylän ja Kittilän kunnilta, Lapin liitolta, Metsähallitus Metsätalous Lapilta, Metsähallitus Lapin luontopalveluilta, Lapin aluehallintovirastolta, Museovirastolta, Lapin maakuntamuseolta, Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunnalta, Ilmavoimien Esikunnalta, Jääkäriprikaatilta, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi:ltä, Digita Oy:ltä, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselta, Fingrid Oyj:ltä, Metsänhoitoyhdistys Sodankylä ry:ltä, Lapin luonnonsuojelupiiriltä, Lapin lintutieteellinen yhdistys ry:ltä, Syväjärven paliskunnalta, Sattasniemen paliskunnalta, Paliskuntain yhdistys ry:ltä, Sodankylän riistanhoitoyhdistys ry:ltä, Kittilän riistanhoitoyhdistys ry:ltä, Vaalajärven kyläyhdistys ry:ltä, Riipin kyläyhdistys ry:ltä, Kaarto-Hinganmaan Kyläseura ry:ltä, Tepsan kyläyhdistys ry:ltä sekä Lapin Sähköverkko Oy:ltä.

Lausuntoja on annettu 13 ja mielipiteitä yksi. Seuraavaksi esitetään lausunnot ja mielipide.

Sodankylän kunta

Sodankylän kunnasta lausunnon on antanut ympäristölautakunta. Sen mukaan YVA-selostuksen kohtaan 10.3.2 tulisi lisätä kohta *"Tuulipuiston vaikutukset mahdolliseen tulevaan rakentamiseen tuulipuistoalueella ja sen läheisyydessä"*. Vaikutusten arvioinnin liitteeksi tulisi laatia kartta, josta selviää tuulipuiston alueella ja sen läheisyydessä sijaitseva maanomistus (rajalinjat). Perusteluna on, että tuulivoimala rasittaa lähialueen kiinteistöjä (mm. melu ja vilkkuminen/uudet asuinrakennukset, uuden tuulivoimalan riittävä etäisyys olemassa olevasta tuulivoimalasta).

Kohtaan 4.3.2 Sähkönsiirtovaihtoehdot tulisi lisätä myös vaihtoehto tuulipuiston liittämisestä olemassa olevaan 110 kV:n voimajohtolle maakaapelilla. Kohtaan 10.2.1 Asutus korjaus: Vaalajärven ja Syväjärven kylällä on koulu. Ympäristölautakunnalla ei ole muuta huomautettavaa arviointiselostuksesta.

Kittilän kunta

Kunnalla ei ole huomautettavaa hankkeesta.

Lapin liitto

Alue on maakuntakaavassa osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi (M 4519), jolla osoitetaan pääasiassa maa- ja metsätalouskäyttöön tarkoitettuja alueita, joita voidaan käyttää pääasiallista käyttötarkoitusta sanottavasti haittaamatta ja luonnetta muuttamatta myös muihin käyttötarkoituksiin. Suunnittelualueen läheisyydessä sijaitsee puolustusvoimien alue (EP 2899), missä sijaitsee Sodankylän varuskunta lähiharjoitusalueineen sekä Kyläjärven ampuma- ja harjoitusalue. Kyseessä on valtakunnallisesti tärkeä puolustusvoimien varuskunta-alue, jossa ympäröivän maankäytön suunnittelussa on otettava huomioon puolustusvoimien toiminta. Suunnittelualueesta kaakkoon sijoittuu

Vitsanvaaranaavan - Kiekeröselän soidensuojelualue (kaavamerkintä SL 4319), joka kuuluu Natura 2000 -alueeseen sekä soidensuojeluohjelmaan ja vanhojen metsien suojeluohjelmaan. Alueen pohjoisosa kuuluu myös maaseudun kehittämisen kohdealueeseen (mk 8027). Kaavatilanne on todettu arviointiselostuksessa.

Pohjois-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu *Tuulivoimatuotantoon parhaiten soveltuvat Lapin tunturit ja vaarat* -selvityksessä (8.3.2005) esille tulleita kohteita siten kuin ne muut maankäytölliset olosuhteet huomioon ottaen on ollut mahdollista esittää. Joukhaiselän ja Tuore Kulvakkoselän alue ei kuulunut selvityksen kohteisiin. Ilmatieteenlaitos on julkaissut 31.3.2010 tuulisuusolosuhteista päivitetyn version Tuuliatlas -tietokannasta. Uusi tuuliatlas antaa paremmat lähtökohtatiedot potentiaalisten tuulivoimakohteiden kartoitukseen.

Hankkeesta vastaava on tehnyt esiselvityksen mahdollisista tuulivoimala-alueista Sodankylän kunnan alueella. Selvityksen perusteella hanke vastaava on valinnut Joukhaiselän ja Tuore Kulvakkoselän alueen tarkemmin tutkittavaksi tuulivoimakohteeksi. Esiselvitys on toimitettu Lapin liitolle. Tehty esiselvitys on maakunnan suunnittelun kannalta riittävän kattava jatkotarkastelukohteiden valintaa varten.

Hanke rajoittuu puolustusvoimien alueeseen EP 2899 (Kylävaaran ampuma-alue). Hankkeesta vastaava on neuvotellut puolustusvoimien kanssa alueiden käytön yhteensovittamisesta. Neuvottelussa on todettu, että hanke ei vaikeuta puolustusvoimien toimintaa eikä siten maakuntakaavan EP-alueen toteuttamista.

Lapin liiton virasto pitää Joukhaiselän ja Tuore Kulvakkoselän tuulipuiston ympäristövaikutusten arviointiselostusta maakunnan suunnittelun näkökulmasta riittävänä.

Metsähallitus, Lapin luontopalvelut

Ympäristövaikutusten arviointi on toteutettu arviointiohjelman mukaisesti. Arviointiselostusta voidaan pitää riittävänä ja se täyttää asetuksessa (713/2006) määritellyt sisältövaatimukset.

Hankealueen läheisyydessä sijaitsee kaksi Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta. Vitsavaaranaapa-Kiekeröselkä (FI1301707) on hyväksytty Natura 2000 -verkostoon luontodirektiivin mukaisena yhteisön tärkeänä pitämänä alueena (SCI-alue). Kulvakko (FI1301715) on hyväksytty luontodirektiivin mukaisena yhteisön tärkeänä pitämänä alueena (SCI-alue) ja ilmoitettu lintudirektiivin mukaisena erityisenä suojelualueena (SPA-alue). Metsähallituksen Lapin luontopalvelujen näkemyksen mukaan Natura 2000-verkostoon kuuluville alueille aiheutuvia vaikutuksia on arvioitu asianmukaisesti YVA-selostuksen liitteenä olevassa ns. Natura-tarveharkinnassa. Em. selvityksen perusteella voidaan todeta, ettei hankkeella ole todennäköisesti merkittävästi heikentäviä vaikutuksia läheisten Natura-alueiden suojeluperusteena oleville luonnonarvoille.

Hankkeen jatkosuunnittelussa ja teknisissä ratkaisuissa tulee huomioida luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden kohteiden, esimerkiksi puronvarsien ja lähteikköjen, ja niiden ominaispiirteiden säilyttäminen.

Mikäli hanke toteutuu, tulee varmistaa, että uhanalaiselle petolinnulle aiheutuvia vaikutuksia seurataan hankkeesta vastaavan toimesta YVA-selostuksessa esitetyn mukaisesti.

Liikenteen turvallisuusvirasto, TraFi

Tuulivoimalat muodostavat lentoesteitä ja siten niiden vaikutus lentoliikenteeseen ja –turvallisuuteen tulee selvittää. Ilmailulain (1194/2009) 165 §:n edellyttää lentoestelupaa tuulivoimaloiden, niiden rakentamiseen tarkoitettujen nostureiden sekä mahdollisten muiden hankkeen kannalta tarpeellisten korkeiden esteiden pystytykseen ennen esteiden asettamista. Esteen pystyttäjä / omistaja hakee lupaa Liikenteen turvallisuusvirastolta, joka myöntää luvan esteen asettamiseen lupaehtojen mukaisesti, jollei lentoturvallisuus vaarannu tai ilmaliikenteen sujuvuus häiriinny.

Lentoesteluvassa on esteen suurin ulottuma (enimmäiskorkeus) maanpinnasta esteen kohdalla. Este on merkittävä ja valaistava lentoestevaloin luvan ehtojen mukaisesti. Esteen asettajan tulee varmistaa lentoestelupamenettelyn mukaisesti, ettei lentoturvallisuudelle tai ilmaliikenteen sujuvuudelle aiheudu vaaraa taikka haittaa. Tämän selvittämiseksi Liikenteen turvallisuusvirasto esittää, että tuulipuistoalueen osalta osayleiskaavasta kävisi ilmi alueen korkein mahdollinen estekorkeus merenpinnasta mitattuna. Tämä on hyödyllinen tieto myöhempiä suunnitteluvaiheita varten. Kyseisen tiedon voi selvittää Finavia Oyj:ltä.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä on selvitetty tuulivoimapuiston vaikutuksia muille liikennemuodoille suunnitellun sijainnin osalta.

Lapin aluehallintovirasto

Lakia kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977) on muutettu lailla 917/2011. Lain 84 §:n mukaan luvan tutkimuksen suorittamiseen antaa se maanmittaustoimisto, jonka toimialueella sijaitsee suurin osa lupahakemuksen kohteena olevasta omaisuudesta. Lapin aluehallintovirasto ei ole enää toimivaltainen ko. asiassa.

Muilta osin Lapin aluehallintovirastolla ei ole huomauttamista arviointiselostuksesta.

Pohjois-Suomen Sotilasläänin Esikunta

Pohjois-Suomen sotilasläänin esikunta on tutustunut ympäristövaikutusten arviointiselostukseen yhteistoiminnassa **Jääkäriprikaatin** kanssa.

Puolustusvoimien toiminnalla on vaikutuksia tuulipuiston toimintaan:
 -Ampuma-alueen eteläinen tie on ajoittain suljettu ammuntojen takia.
 -Ampuma-alueen sisäpuolella sijaitseville rakenteille (esim. sähkölinjat) ei välttämättä pääse aina ammuntojen vaara-alueiden takia. Puolustus-

voimien ammunnat voivat aiheuttaa vahinkoa rakenteille. kaikki tuulipuiston rakenteet tulisi sijoittaa ampuma-alueen ulkopuolelle.

-Ampuma-alueen melualue ulottuu tuulipuiston alueelle, tulevaisuudessa vähintään 50 dB (Aeq), mutta todennäköisemmin selkeästi enemmän.

-Ammunnat aiheuttavat jonkinasteista tärinää maaperään.

Tuulivoimapuistojen vaikutuksesta Puolustusvoimien tutkien toiminaan lausuu Pääesikunta. Jatkosuunnittelua koskevat lausunnot pyydetään toimittamaan Pääesikunnalle.

Ilmavoimien Esikunta

Pääesikunta antaa Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle Puolustusvoimien kootun virallisen lausunnon. YVA-selostuksessa on otettu puolustusvoimien toiminta ja sen turvaaminen hyvin huomioon. Ilmavoimien Esikunnalla ei ole YVA-selostuksesta ja sen sisällöstä huomautettavaa.

Suunnitelluilla tuulivoimapuiston vaihtoehdoilla ei ole toteutuessaan vaikutusta YVA-selostuksessa mainittuun Vuojärven varalaskupaikkaan.

Pääesikunta on antanut tuulivoimahankkeen toimijalle tuulivoimapuiston toteutusvaihtoehdon 2 (8 voimalaa, max. korkeus 180 m) hyväksyttävyydestä Puolustusvoimien puoltavan lausunnon.

Ilmavoimien Esikunta on antanut Pääesikunnalle lausunnon tuulivoimapuiston toteutusvaihtoehdosta 1 (10 voimalaa, max. korkeus 200 m). Pääesikunta antaa tuulivoimahankkeen toimijalle Puolustusvoimien virallisen lausunnon tuulivoimapuiston toteutusvaihtoehdon 1 hyväksyttävyydestä. Jatkossa tuulivoimarakentamista koskevat lausuntopyynnöt osoitetaan Pääesikunnalle.

Digita Oy

Suoraan suunnitellun tuulivoimala-alueen yli ei näyttäisi tapahtuvan antenniTV-vastaanottoa; kuitenkin ollaan niin lähellä tuulivoimaloita että yksittäisessä tapauksissa tuulivoimalat saattavat aiheuttaa häiriötä antenniTV-vastaanottoon. Suunnitellun tuulivoima-alueen läpi ei kulje Digitan linkkijänteitä.

Fingrid Oyj

Yhtiöllä ei ole lausuttavaa yva-selostuksesta.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Riista ja kalatalouden tutkimuslaitos katsoo, että Joukhaisselän ja Tuore Kulvakkoselän tuulipuiston YVA-selostuksessa on selvitetty alueen käyttöä ja merkitystä poronhoidossa riittävän laajasti ja monipuolisesti. Nämä poronhoitoon liittyvät asiat on koottu sekä Syväjärven paliskunnan edustajien kanssa käydyssä neuvottelutilaisuudessa että käyttäen apuna Metsähallituksen ja Syväjärven paliskunnan yhteistyönä kokoomaa paikkatietoaineistoa poronhoitoon liittyvistä rakenteista ja toiminta-alueista.

Tutkimuslaitoksen näkemyksen mukaan tuulipuistohankkeen vaikutuksia poronhoitoon on arvioitu riittävästi, vaikka osa vaikutuksista jää vähemmälle tarkastelulle. Erityisesti tuulipuistojen mahdolliset haittavaikutukset porojen kokoamiseen ja erotusaitojen käyttöön alueella on tuotu YVA-selostuksessa selvästi esiin. Suorat laidunmenetykset, jotka

kattavat tuulivoimaloiden ja teiden alle jäävät laitumet, on myös pystytty laskemaan tarkasti. Sen sijaan mahdollisia välillisiä laidunmenetyksiä, jotka muodostuvat laidunten käytön vaikeutumisesta tai vähenemisestä tuulivoimaloiden ja sen tieverkoston ympäristössä ja läheisyydessä sekä näistä rakennelmista johtuvasta laidunten pirstoutumisesta, ei ole arvioitu. Tämä on ymmärrettävää, sillä tuulivoimaloiden vaikutuksista porojen laidunten käyttöön on olemassa vain vähän tutkimustietoa. Tuulipuistojen laidunnusvaikutukset voivat myös vaihdella eri alueilla riippuen alueen poronhoidon piirteistä sekä monista laidun- ja ympäristötekijöistä tuulipuistojen alueella ja läheisyydessä.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen käsityksen mukaan YVA-selostuksessa esitetyt neuvottelut ja jatkuva yhteydenpito alueen poronhoidon edustajien kanssa ovat oikea tapa seurata tuulipuiston rakentamisen ja toiminnan vaikutuksia poronhoitoon. Nämä neuvottelut pitäisi aloittaa jo ennen kuin lopullisia tai yksityiskohtaisia rakentamiskatsauksia on tehty, sillä tuulipuiston rakentamiseen liittyvillä yksittäisillä rakennus- ja sijoitusvaihtoehdoilla voi olla merkitystä haittojen ehkäisemisessä. Käytyjen neuvottelujen perusteella voidaan konkreettisesti arvioida poronhoidolle aiheutuvia vaikutuksia ja samalla suunnitella haittojen lieventämistä tai niiden mahdollista kompensointia osapuolten kesken. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos pitää tärkeänä, että epäselvissä tai kiistanalaisissa kysymyksissä voidaan myös tukeutua saatavilla olevaan tutkimustietoon sekä tarvittaessa tutkimuksen tai muiden asiantuntijatahojen tekemiin asiantuntija-arvioihin.

Museovirasto

Museovirastolla ei ole omaan toimialaansa liittyvää huomautettavaa arviointiselostukseen. Arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun osalta Lapin maakuntamuseo on alueella toimivaltainen viranomainen ja lausunnonantaja asiassa.

Paliskuntain yhdistys

Tuulipuiston ja sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat kokonaan Syväjärven paliskunnan alueelle. Syväjärven paliskunnan suurin sallittu eloporomäärä on 5500 ja poronomistajia oli 135 poronhoitovuonna 2010–2011. Poronhoito on merkittävä elinkeino Sodankylässä. Elinkeino perustuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen hyödyntämiseen.

Poronhoitolaki ja valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Poronhoitolaki (848/1990) (PHL) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon poronhoito-alueella toimittaessa. Poronhoitolaki turvaa elinkeinon aseman ja säättää poronhoidolle pysyvästi vapaan laidunnusoikeuden: ”Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallinto-oikeudesta riippumatta.” (PHL 3 §). Poronhoitolaissa säädetään myös, että ”suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä, valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa.” (53 §).

Poronhoitolain ja muun lainsäädännön lisäksi poroelinkeinoon turvataan myös valtioneuvoston päätöksellä valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. ”Luonto- ja kulttuuriympäristöinä erityiset aluekokonaisuudet” –luvun yleistavoitteissa todetaan: ”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset edellytykset.” Tästä ja neuvotteluvelvolli-

suudesta määrätään myös alueella voimassa olevassa Pohjois-Lapin maakuntakaavassa: ”Poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset on turvattava. Metsätaloutta, turvetuotantoa, matkailutoimintoja ja loma-asutusta suunniteltaessa on otettava huomioon porotalouden tärkeät alueet. Suunniteltaessa valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan kanssa.”

Ympäristövaikutusten arviointi hankkeessa

Vaikutusten arviointi on suhteellisen laaja, ja siinä on käytetty tuoretta (v. 2011) paikkatietoaineistoa. Paliskunnan edustajien kanssa on kokoonnuttu keskustelemaan vaikutuksista kerran. Arvioinnissa ei ole tarkasteltu koko paliskuntaa, vaan keskitytty hankkeen lähialueelle. Selostuksessa todetaan hankkeen sijoittuvan paliskunnan viidestä osaluueesta (eri ”kairat”) kahden alueelle. Näin ollen hankkeen vaikutuspiiri on suhteellisen laaja.

Hankkeella tulee olemaan selviä, merkittäviä vaikutuksia porojen laidunnukseen ja poronhoitoon. Etenkin paliskunnan poronhoitotyöt tulevat vaikeutumaan, sillä esimerkiksi VE 2 tuulivoimalat sijoittuvat pitkittäin harjanteelle, jota pitkin poroja kuljetetaan Saukkovaaran erotusaitaan ja Huotarinkuusikon vasanmerkitsemisaitaan. Paitsi että alueella tulee olemaan häiriötä itse voimaloista ja teistä ym. infrasta, tulee myös alueelle muodostuva lentoestealue vaikeuttamaan Saukkovaaran kuljetusreitien käyttöä. Kuljetusreitit ovat muodostuneet satojen vuosien saatossa niille sijoilleen millä ne ovat, eikä niille ole olemassa korvaavia vaihtoehtoja. Myös Saukkovaaran erotusaidan läpi kulkeva tie tulee aiheuttamaan merkittäviä vaikutuksia erotusaidan toiminnalle.

Joitakin aiheutuvia vaikutuksia ei olla käsitelty arviointiselostuksessa. Esimerkiksi hankkeen VE 1 vaikuttaisi lueteltujen vaikutusten lisäksi myös Piittion erotusaidan käyttöön (häiriöt, lentoeste), sillä poroja tuodaan erotusaitaan vaihtoehdon VE 1 kautta sen länsipuolelta (kuva 31). Piittion aita on tärkeä paliskunnalle, sillä se on Piittion kairan alueen pääerotusaita ja siellä käsitellään noin 1500 poroa vuosittain. Laidunmenetyksistä on ajateltu aiheutuvan vain suoria laidunmenetyksiä puiston vaatiman infrastruktuurin alle, jotka sinällään eivät ole kovin laajoja (muissa hankkeissa voimalan tieltä raivattava tila on ollut hehtaarin, tässä se on vain 0,5 ha, eron syytä ei selitetä). Muualla mainittu vasoma-alueen todennäköinen siirtyminen häiriön vaikutuksesta vastaa kuitenkin laidunten välillisiä menetyksiä. Myös talvilaidunnus voi muuttua, jos poroilla vain on tilaa väistää muualle. Esimerkiksi Ruotsissa on kokemuksia, että porot eivät enää pysähdy laiduntamaan alkutalvesta perinteiselle laidunalueelleen, jolle on pystytetty tuulipuisto, vaan jatkavat laidunkiertoaan suoraan muualle. Tämä aiheutti laidunnuspainetta toisilla alueilla, joille porot tulevat liian aikaisin (Karin Baer, Vilhelmina Norra Sameby, suullinen tieto, SSR Landsmöte 18.6.2012).

Vaihtoehtojen vertailu

Tuulipuiston vaihtoehto VE 2 tulee aiheuttamaan todennäköisesti laajemmät vaikutukset poroelinkeinolle kuin VE 1, vaikka se onkin voimailojen määrältään pienempi. Poroelinkeinoon kannalta vähiten haittaa

aiheuttaisi VE 0. Sähkönsiirtovaihtoehtoilla VE 1.1 ja 1.2 ei liene eroa poroelinkeinon näkökulmasta, sillä ne ovat lähes yhtä pitkät ja sijaitsevat lähekkäin.

YVA-menettely ja jatkosuunnittelu

Alueen paliskunnat ja Paliskuntain yhdistys on kutsuttu Joukhaisselän ja Tuore Kulvakkoselän YVA-menettelyn seurantaryhmään ja niiltä on pyydetty lausunnot YVA-ohjelmasta ja selostuksesta. Syväjärven paliskunnan kanssa ei kuitenkaan olla neuvoteltu hankkeesta PHL 53 § mukaisesti. Neuvotteluja olisi tullut käydä jo YVA-menettelyn aikana, sillä mitä aikaisemmin ne aloitetaan, sitä parempi. Konsultin ja paliskunnan välisiä keskusteluja hankkeen vaikutuksista ei voida pitää neuvotteluinä. Paliskuntain yhdistys muistuttaa, että hyvä neuvottelukäytäntö tarkoittaa lisäksi sitä, että neuvotteluiden lähtökohtana on todellinen mahdollisuus vaikuttaa asioihin. Neuvotteluja tulee jatkaa niin kauan, että asiat (mm. haittojen lieventäminen ja kompensointi) saadaan ratkaistua. Metsähallitus ei saa luovuttaa valtion maata tuulipuistokäyttöön ennen kuin asiasta on neuvoteltu paliskunnan kanssa.

Syväjärven paliskunta vastustaa tuulipuistohanketta siitä aiheutuvien vaikutusten vuoksi. Myöskään Paliskuntain yhdistys ei puolla hanketta, sillä siitä aiheutuu merkittäviä vaikutuksia ja niiden lieventäminen ainakin vaihtoehdossa VE 2 olisi vaikeaa.

Mikäli tuulipuisto rakennetaan, tulee sen vaikutuksia seurata ympäristöön kohdistuvien vaikutusten lisäksi myös porotalouden osalta, sillä tuulipuistojen vaikutuksista poroihin ja poronhoitoon ei ole kattavaa tietoa olemassa ja toiminta voi myös aiheuttaa vaikutuksia, joita ei voida ennalta arvata.

Syväjärven paliskunnan kanssa tulee neuvotella PHL 53 § mukaisesti. Syväjärven paliskunta vastustaa hanketta. Mikäli hanke kuitenkin toteutetaan, tulee rakentamisesta ja toiminnasta aiheutuvat haitat ja menetykset korvata Syväjärven paliskunnalle täysimääräisesti. Mikäli hanke toteutetaan, tulee tuulipuiston aiheuttamia vaikutuksia seurata.

MIELIPITEET

Mielipiteen esittäjä ei vastusta kumpaakaan vaihtoehtoa, mutta kannattaa vaihtoehtoa 2. Se aiheuttaa vähemmän ristiriitoja asukkaiden keskuudessa ja sen haittatekijät ovat hänen mielestään pienemmät. Mikäli vaihtoehto 2 tehdään, niin sillä ei saa estää naapuriin mahdollisesti joskus tulevaa kilpailua. Asia voidaan tietysti hoitaa sopimalla naapurin kanssa. Mikäli kulku poroaidan kautta on hankalaa, voisi kulkea vaihtoehtoisesti suoraan jatkaen Hannuvaaran metsäautotien päästä.

Mikäli rakennetaan vaihtoehto 1, niin mielipiteessä esitetään myllyjä 1 ja 2 siirrettäväksi johonkin muuhun paikkaan, esim. hankkeen eteläpuolelle. Tällöin lähimpinä taloja olevat haitat vähenevät. Myllyt 1 ja 2 ovat myös pohjavesialueella.

Tien käytöstä on sovittava tien omistajien kanssa.

YHTEYSVIRANOMAISEN LAUSUNTO

Yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen riittävyydestä. Hanke on muuttunut YVA-menettelyn aikana merkittävästi. Muutos on pienentänyt hankkeen kokoa ja vähentänyt merkittävästi aiheutuvia vaikutuksia. Näin ollen kaikkea YVA-ohjelmasta lausuttua ei ole ollut tarpeen ottaa huomioon arviointeja tehtäessä ja YVA-selostusta laadittaessa.

Kokonaisuutena arviointi on laadittu asianmukaisesti ja YVA-lain tarkoittamalla tavalla.

Hankekuvaus

Hankkeen tarkoitus osana ilmastopolitiikkaa ja energiastrategiaa tuodaan esille. Itse hankkeen sähköntuotannollinen rooli tulee esille vasta YVA-selostuksen viimeisillä sivuilla. Tuulipuiston vuotuinen tuotantotavoite ja osallisten näkökulmasta myös sen konkretisoiminen on osa hankkeen tarpeen perustelua.

Hankekokonaisuuden kuvaus ja hankkeen tekninen kuvaus ovat riittävän yksityiskohtaiset. Hankkeen elinkaareen liittyvät seikat, kuten voimalan eliniän jatkamismahdollisuus osien vaihtamisella ja purkamisen tai paikalleen jättämisen tarkastelu esimerkiksi perustusten osalta, olisi mahdollistanut eri vaihtoehtojen ympäristövaikutusten arvioinnin.

Hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin

YVA-selostuksessa on tunnistettu hankkeen vaikutusalueella olevat muut hankkeet ja siinä esitetään arviointi yhteisvaikutuksista muiden hankkeiden kanssa. Yhteisvaikutusten arviointi on tässä hankkeessa erityisen tärkeä, koska Pohjois-Lapin maakuntakaavassa ei ole aluevarausta tuulivoimatuotannolle suunnittelualueella. Yhteisvaikutukset kohdistuvat linnustoon ja maisemaan ja arvio niihin on riittävä. Paliskunnan alueelle sijoittuvat muut hankkeet vaikuttavat myös poronhoidon alueidenkäyttöön edellytyksiin ja toimintaympäristön muutos kokonaisuudessa ei tule esille poronhoidon näkökulmasta.

Arviointimenettelyn sovittaminen yhteen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Yva-menettely on sovittettu yhteen maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) mukaisen kaavoitusmenettelyn kanssa. Tehtyjä selvityksiä ja vaikutusten arviointia voi hyödyntää myös kaavoituksessa. Osallistumismahdollisuuksia on yhdistetty. Näin ne, joihin hankkeen suunnittelu vaikuttaa, ovat voineet osallistua helpommin eri lakien mukaiseen suunnitteluun.

Poronhoitolain (848/1990) 53 §:n mukaisten neuvotteluiden tarve on tunnistettu. Yhteysviranomaiselle ilmoitetun mukaan neuvottelujen ajankohta on sovittu paliskunnan kanssa pidettäväksi YVA-menettelyn päättymisen jälkeen. Sekä paliskunta että Paliskuntain yhdistys korostavat lakisääteisen neuvottelun järjestämistä.

Luonnonsuojelulain (1096/1996) mukainen riittävä arvio Natura-alueiden luontoarvoihin on tehty YVA-menettelyn aikana.

YVA-menettely on yhdistetty muuhun lainsäädäntöön ja niiden edellyttämiin menettelyihin YVA-lain 3 ja 5 §:ien tarkoittamalla tavalla riittävästi.

Ympäristön nykytila ja sitä koskevat selvitykset sekä ympäristövaikutukset ja niiden arviointi

Pohjavedet

Voimajohtovaihtoehdoista 1.2 ja 2.1 sijaitsevat noin 300 metrin matkalta Palssejän I luokan pohjavesialueella. Vaikka voimajohtot eivät kuulu lähtökohtaisesti toimintoihin, jotka aiheuttaisivat pohjavesien muuttamista tai pilaantumiseriskiä, tulee voimajohtopylväitä sijoitettaessa ottaa huomioon pohjaveden pinnan taso, voimajohtopylväiden perustamissyvyys ja sijoitettavien pylväiden määrä siten, että minimoidaan toiminnot ja mahdolliset vaikutukset pohjavesialueella. Edellä mainittuja tietoja ei esitetä YVA-selostuksessa.

Pintavedet

Hankkeen vaikutukset pintavesiin on käsitelty YVA-selostuksessa kattavasti. Hankkeen vaikutusalueella sijaitsevia pintavesiä ei ole Vaalajärveä ja siitä laskevaa Vaalajokea lukuun ottamatta vielä tässä vaiheessa sisällytetty Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmaan, eikä niille siksi ole asetettu tilatavoitteita ekologisen tilan suhteen. Hankealueen pienempien vesimuodostumien tilaa tullaan arvioimaan vuoteen 2015 mennessä. Vaalajärven ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi järven korkeiden ravinnepitoisuuksien vuoksi. Vaalajoen tila on luokiteltu hyväksi. Kummankin luokitellun vesialueen tavoitetilaksi on asetettu hyvä ekologinen tila. Hankkeen toteutus tuskin vaikuttaa Vaalajärven tilaan, eikä siten vaaranna tilatavoitteen saavuttamista.

Hankkeen aiheuttamat haitat pintavesiin ovat luultavasti vähäiset. Mahdollisia vaikutuksia virtavesiin ja järviin aiheuttavat lähinnä tuulivoimaloiden rakennusvaiheen maansiirrot, teiden ja voimajohtolinjojen raivaus ja pylväiden pystyttäminen, mutta mikäli ne toteutetaan ranta-alueilla eroosiota välttävällä tavalla, haittojen tulisi olla lyhytaikaisia ja vähäisiä. Rakennustöitä sekä teiden ja voimajohtojen linjauksia suunniteltaessa tulee ottaa huomioon alueella sijaitsevat lähteet, purot ja norot.

Luonto

Linnusto on selvitetty oikea-aikaisesti ja oikeilla menetelmillä. Laskentalinjoja voidaan pitää hyvin riittävänä, jopa esimerkillisinä. Myös metson ja teeren soidinpaikkaselvitystä voidaan pitää hyvänä selvityksenä. Helmipöllön reviireihin saattaa kohdistua haitallisia vaikutuksia erityisesti talvella rakennusaikana. Näillä alueilla rakentamisen tulisi tapahtua kesäaikana.

Vaikutukset eivät kohdistu merkittävässä määrin uhanalaiseen lajistoon, jonka elinympäristöt sijoittuvat hankealueen ulkopuolelle. Ruokailulennot tuulivoimapuiston yli altistavat linnut voimaloihin törmäämiselle, mutta todennäköisyys on vähäinen. Tuulivoimapuiston arvioidaan aiheuttavan lieviä paikallisia pesimälintuihin kohdistuvia vaikutuksia. Tosin

linnustoon kohdistuviin vaikutuksiin jää epävarmuutta, joten seurannan tarvetta on olemassa.

Vaikutusten arviointi on linnuston osalta varovaista, joten vaikutusten voimakkuudesta ja todennäköisyydestä on esitetty arviointiselostuksessa vain varovaisia suuntaa-antavia arvioita linnustovaikutuksista kokonaisuutena eikä lajikohtaisia arvioita juurikaan. Tämä tosin on myös asiantuntevaa pidättyvyyttä, mikäli havaittu aineisto ei mahdollista pidemmälle menevää tulkintaa populaatiovaikutuksista. Pesimälinnustoselvitys on laadittu asiantuntevasti ja on riittävä.

Lepakoiden huomioon ottaminen BatHouse:n lausunnon mukaisesti on riittävää. Lausunnon mukaan tuulivoimapuiston toiminnan aikaisten vaikutusten selvittäminen eli lepakoiden törmäminen roottorin lapaan tulisi selvittää yhdessä linnuston törmäämis seurannan kanssa.

Luontotyyppit ja kasvillisuus on kuvattu selostuksessa riittävällä tavalla. Metsälakikohteita olisi jäämässä tien alle, joten kaavoituksessa tulee vielä selvittää mahdollisuuksia muille tielinjauksille.

Lapin ELY-keskuksen mukaan tuulipuistohankkeella ei ole todennäköisesti merkittävästi heikentäviä vaikutuksia lähialueen Natura-alueiden suojeluperusteina oleville luontoarvoille eikä erillistä Natura-arviointia ole tarpeen tehdä.

Ihmisiin kohdistuvat vaikutukset

Ihmisten elinoloihin, viihtyvyyteen ja virkistyskäyttöön kohdistuvia vaikutuksia on arvioitu sosiaalisten vaikutusten arvioinnissa tyypillisesti käytetyn asukaskyselyn avulla. Arvioinnilla on saatu selville paikallisissa asukkaissa huolta herättäneet asiat ja asioista on voitu keskustella suunnittelun aikana. Arviointi on riittävä.

Virkistyskäytössä vaikutusten kohdentumista olisi voitu paremmin avata mm. metsästyksen erämaaluonteeseen säilymisen kannalta. Hirvenmetsästyksen nykytilakuvauksessa käytetty koko Sodankylän kunnan tarkastelu on hyvä. Alueidenkäytön järjestämisessä tuleekin tarkastella varsinaisen suunnittelualan lisäksi laajempaa kokonaisuutta.

Maisema

Maiseman muutos on yksi keskeisimmistä tuulivoimaloiden aiheuttamista vaikutuksista. Muutoksen ymmärtämistä pyritään lisäämään laatimalla havainnekuvia. Havainnekuvat perustuvat valokuviiin. Valokuva ja ihmisen havaintokokemus tuulivoimaloista poikkeavat paljon toisistaan. Tämän vuoksi havainnekuvien laatiminen on haasteellista. Havainnollistamisen tarkoitus on pyrkiä mahdollisimman realistiseen lopputulokseen. Tuulivoimaloiden sijoittumisen maisemavaikutusta ei tulisi vähätellä. Kaikki esitetyt kuvat eivät anna riittävää käsitystä voimaloiden koosta.

Näkemäalueanalyysi antaa hyvän käsityksen voimaloiden näkyvyydestä eri paikoille sekä kokonaisuutena että keskeisimpien asutusalueiden näkökulmasta. Kartalle merkatut visuaalisten vaikutusvyöhykkeiden

rajat olisivat osaltaan lisänneet informaatiota myös vaikutuksen merkittävydestä.

Melu ja vilkkuminen

Melu ja vilkkumisselvitykset on tehty asiallisesti. Lähtötiedot on esitetty riittävällä tarkkuudella eli tiedot tuulivoimalan melupäästöstä on olemassa. Tekstissä mainitaan, että 8 m/s tuulen jälkeen melutaso ei enää nousisi, mutta melutaso voi ilmeisesti olla korkeimmillaan 10 m/s tuulella. Laskennassa oli kuitenkin käytetty tätä suurinta lähtömelutasoa. Mahdollisista melunvaimentamismahdollisuuksista on kerrottu. Lisäksi YVA-selostuksessa on esitetty tuuliruusu, joten siitäkin saa tietoa mahdollisesta melun häiriövaikutuksesta. Melualuekartat ovat riittävän hyviä ja mahdolliset häiriintyvät kohteet on esitetty selkeästi. Laskentatulokset ovat loogisia.

Vaihtoehtojen välillä ei ole suuriakaan eroja melun asumiselle aiheuttaman häiriön kannalta. Kummassakaan tapauksessa melulle altistus ei ole kovin suurta. Myös rakentamisen aikaisista meluista on esitetty riittävästi, koska vaikutukset ovat aika vähäiset, eikä rakennusaikakaan ole yksittäisessä kohteessa kovin pitkä. Näin ollen haittavaikutuksia ei juurikaan synny. Varovaisuusperiaatteen sekä tuulivoimaloiden ominaisuuksien ja niiden aiheuttaman äänen arviointiin liittyvän epävarmuuden ja erityisominaisuuksien vuoksi jatkosuunnittelussa, etenkin voimaloiden sijoittamisessa, mutta myös ympäristölupatarpeen huomioon ottamisessa, on otettava huomioon, että on maatuulivoimahankkeita, joissa enintään 35 dB meluvyöhyke ulottuu useiden kilometrien etäisyydelle ja enintään 40 dB:n meluvyöhyke 1600 metrin etäisyydelle.

Lähimpien vilkkumiselle mahdollisesti altistuvien kohteiden erityinen huomioon ottaminen on toteutettu arvioinnissa hyvin.

Poronhoito

Arvioinnissa on esitetty runsaasti tietoa tuulipuiston lähialueen poronhoidosta. Tarkastelussa ei ole kuitenkaan mukana koko Syväjärven paliskunta. Paliskunta on toiminnallinen kokonaisuus ja haitan merkittävyyden arvioimiseksi on tärkeää ymmärtää myös erillisten kairojen suhde koko paliskunnan poronhoitoon. Toisaalta Piittiönkairan ja Suoni-kairan poronhoitoa harjoittavien ja tuulipuiston haitallisista vaikutuksista kärsivien talouksien määrä jää epäselväksi.

Porojen kuljettamisen vaikeutuminen tuulipuiston sijainnin vuoksi on yksi todetuista vaikutuksista. Vaikeutumisen merkitys ei helikopterien käyttöä lukuun ottamatta juurikaan avautunut lukijalle. Mikäli haitta on merkittävä, tulee haittojen vähentämiseksi selvittää mainittujen seikkojen vuoksi myös mahdollista voimaloiden pysäyttämistä määräajaksi. Vaikka voimaloiden pysäyttäminen ei helpota helikopterien käyttöä, voi se helpottaa porojen saamista alueen läpi, kun muutoin kuljettamisen esteenä olisi voimaloiden ääni. Tärkeintä on kuitenkin jatkosuunnittelussa ottaa poronhoito huomioon siten, että voimaloiden sijainnilla vaikutetaan mahdollisimman paljon haitan lieventämiseen.

Tuulivoimaloiden tuottama ääni on jaksottaista ja vaihtelee ollen suurempi ylä- ja alatuulen puolilla kuin sivusta päin suhteessa siipien pyörimisasentoon. Arvioinnissa tuulipuiston ääni on oletettu tasaiseksi. Näin ollen poroihin kohdistuva äänimaiseman muutos voi olla merkityksellisempi kuin arvioinnissa on todettu. Arviointia olisi voinut tarkentaa pohjimalla vallitsevien tuulensuuntien suhdetta häiriintyviin kohteisiin, etenkin vasoma-alueeseen, sekä kohteen käytön vuodenajan olosuhteita. Esimerkiksi vasoma-alueen pienenemisen merkitys, myös Kylävaaran ampuma-alue huomioiden, olisi tullut arvioida.

Tuulivoimaloiden suora laidunvaikutus on arvioitu liian pieneksi. Hankekuvauksen mukaan asennuskenttien koko on hehtaarin eikä puoli hehtaaria.

Paliskuntain yhdistys kiinnittää huomiota myös Piittion erotusaidalle aiheutuvan haitan tiedostamiseen. RKTL kiinnittää lausunnossaan huomiota välillisten laidunmenetysten arvioinnin puuttumiseen ja toisaalta arvioinnin haasteellisuuteen. Seurannan aloittaminen varhain ja haittoja ehkäisevien toimien suunnittelu yhdessä johtavat parhaimpaan lopputulokseen.

Muinaisjäännökset

Alueella arkeologien toimesta suoritettussa inventoinnissa ei löydetty muinaisjäännöksiä, joten tarvetta arviointiin ei ollut.

Liikenne

Tuulivoimaloiden etäisyys olemassa olevista maanteistä on tarkasteltu Liikenneviraston vuoden 2012 ohjeen mukaisesti. Arviointiselostuksessa olisi ollut hyvä tarkastella myös tuulivoiman rakentamisenaikaisten kuljetusreittien vaikutuksia liittymien turvallisuuden näkökulmasta liityttäessä maanteille 19754, 952 tai valtatielle 4.

Tuulipuistoalueen lähialueen liikennejärjestelyjen suunnitteluun on tullut uutta tietoa menettelyn aikana. Haittojen lieventämistä edistävät ratkaisut tulee olla ensisijaisia.

Puolustusvoimien toiminta

YVA-selostuksessa on esitetty arvio tuulivoimapuiston toteuttamisen vaikutuksista puolustusvoimien toimintaan. Pääesikunnan lausunto VE 1 hyväksyttävyydestä vaikuttaa jatkosuunnitteluun. Myös edellä esitetty lausunto tuulipuistolle aiheutuvista puolustusvoimien toiminnasta tulee ottaa huomioon mm. kaavaa laadittaessa.

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön

Vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön on esitetty YVA-selostuksessa ensimmäisenä vaikutuskohteena. Sekä maankäyttöön että yhdyskuntarakenteeseen kohdistuvat vaikutukset muodostuvat useista tekijöistä. Näitä tekijöitä käsitellään jäljemmin YVA-selostuksessa. Näin ollen YVA-selostuksen muu aineisto ei tue rakenteellisesti maankäyttöön kohdistuvien vaikutusten arviointia. Vaikutukset yhdyskunta-

rakenteeseen ja etenkin vaikutukset maankäyttöön tulisi sijoittaa viimeisimpänä esitettävien vaikutusarviointien joukkoon. Hankealueen kaavoitus on tuulivoimapuiston toteuttamiseen liittyvä ja siksi teksti ei ole parhaimmillaan vaikutusten arviointiin sijoitettuna.

Maankäyttöön ja yhdyskuntarakenteeseen vaikuttaa sekä nykytilanne että tavoitetilä. Kaavoitus on maankäytön suunnittelua ja kaavoitustilanne osoittaa monilta osin maakunnan tai kunnan tavoitellun tilanteen. Kaava ei ole aina kaikilta osin toteutunut. Hanketta on tärkeä arvioida suhteessa voimassa olevaan kaavaan, koska tällöin voidaan arvioida mahdollinen kaavan muuttamistarve. Arviointi maankäyttöön on riittävä. Vaikutuksia yhdyskuntarakenteeseen ei ole arvioitu.

Vaihtoehtojen käsittely Vaihtoehtoja on käsitelty jokaisen vaikutustyyppin yhteydessä. Vaihtoehtoja on lisäksi verrattu toisiinsa vaikutustyypeittäin. Vaihtoehtojen kokonaisvaltainen yhteenvedonomainen vertailu on suppeahko ja olisi voinut sisältää esimerkiksi muutoksen merkittävyyden arviointia kohderyhmittäin. Muutamassa kohdassa vaikutuksen suuntaa ei ole avattu.

Haitallisten vaikutusten ehkäiseminen

Haitallisten vaikutusten minimoista on käsitelty vaikutustyypeittäin.

Seuranta

Seurannassa on esitetty keskeiset seurantatarpeet. Suurten petolintujen käyttäytymistä suhteessa alueeseen ja alueen luonteen muuttumisen vaikutusta törmäysriskiin tulee seurata.

Seurannassa esitetty paikallisten ihmisten havainnointi ja muistiinpanojen tekeminen on hyvä myös siitä syystä, että osa vaikutuksista on kokemukseräistä ja olosuhteista riippuvaa. Melua tulisi kuitenkin seurata myös tutkimuksella. Tällainen seuranta lisää tietoa aiheutuvista vaikutuksista.

Digita Oy:n lausunnon mukaan yksittäisessä tapauksessa tuulivoimalat saattavat aiheuttaa häiriötä antenniTV-vastaanottoon. Vaikutuksia TV- ja radiosignaaliin tulee myös seurata toimenpiteiden kohdentamiseksi.

Seurannasta saadut tulokset tulee toimittaa myös viranomaisten (ELY-keskus, kunta) ja poronhoidon osalta sekä paliskunnan että paliskunnan yhdistyksen tietoon.

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset

Hankkeen edellyttämät suunnitelmat, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset on esitetty selkeästi. Osallisia helpottaisi, mikäli lupia säätelevään lakiin liitettäisiin lupaa edellyttävä pykälä (§) ja luvan myöntämisen edellytyksiä koskevat pykälät. Niin sanotun lunastuslain muutoksen (22.7.2011/917, voimaan 1.10.2011) vuoksi voimajohdon tutkimuslupahakemukset käsittelee nykyisin Maanmittauslaitos.

Osallistumisen järjestäminen

Osallistuminen hankkeen suunnitteluun on tehty mahdolliseksi. Osallistaminen on aloitettu jo ennen YVA-menettelyn virallista alkamista ja

osallistamiseen on käytetty useita tapoja. Erikoisuutena voidaan mainita Kylässä hyvä - kotona paras -projekti, jonka toimesta vaalajärveläisiä vanhuksia osallistui yleisötilaisuuteen kuvapuhelimen avulla. Osallistumisjärjestelyt ovat olleet riittävät.

Raportointi

Teksti on pääsääntöisesti selkeää ja sujuvaa. Muutamissa kohdissa on syyllistytty epätäsmällisiin termeihin (esim. linja). Otsikointi on hyvää ja helpottaa laajaan aineistoon perehtymistä ja asioiden löytämistä. Taulukoissa tulisi ilmaista yksikkö, esim. kuvattaessa korkeutta tai etäisyyttä. Karttoja on käytetty pääsääntöisesti hyvin, tosin muutamista kartoista puuttuu mittakaava.

Yva-selostuksen tulee perustua asiantuntijoiden tekemään arviointiin. Yva-konsultin työryhmään kuuluneiden henkilöiden nimet ja koulustausta onkin esitetty. Yva-selostuksesta ilmenee kuka tai ketkä asiantuntijat ovat tehneet minkäkin arvioinnin.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT)

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistä on tullut hankkeen suunnittelun yva-menettelyvaiheessa arvioida alueidenkäyttöön liittyvien tavoitteiden osalta. Hanketta koskevat valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on tunnistettu ja hankkeen suhdetta niihin on arvioitu.

Vaikka YVA-selostuksessa on arvioitu aihekohtaisesti vaikutuksia, tulisi hankkeen suhdetta VATeihin tarkastella erikseen, koska usein vaikutusten arviointi on pienipiirteisempää kuin arviointi suhteessa valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on tarkoitettu. Arvioinniksi ei riitä, että viitataan tehtyyn selvitykseen tai todetaan, että on selvitetty. VAT-tarkastelussa tulee pitää mielessä hankkeen vaikutus valtakunnallisen tason tavoitteisiin.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hanke ei ole ristiriidassa VATien kanssa. Lentoesteiden korkeusrajoitukset voidaan ottaa yksityiskohtaisemmin huomioon jatkosuunnittelussa. Hankkeen vaihtoehtojilla ei ole merkittävää eroa VATien näkökulmasta. Poronhoidon alueidenkäytöllisten edellytysten edistämisen näkökulmasta eteläiset tuulivoimalat ovat ongelmallisia.

Hankkeen toteuttamiskelpoisuus

Hankkeesta vastaava on toimittanut viranomaiskäyttöön selvityksen mahdollisista tuulivoima-alueista Sodankylän kunnan alueella. Selvitys perustuu julkisiin tuulisuustietoihin ja siinä on suljettu pois alueita, jotka ovat sopimattomia tai sopivat huonosti tuulivoimatuotantoon. Kriteereinä olivat mm. puolustusvoimien toiminta, luonto- ja virkistysarvot sekä asutus. Alueiden valinta painottuu tuulisuuteen, alueen kokoon ja yhtenäisyyteen sekä teknisiin seikkoihin, eikä kaikkia alueidenkäytössä keskeisiä tekijöitä ole arvioissa mukana. Selvitys kuitenkin osoittaa Sodankylässä mahdolliset tuulivoimatuotantoalueet ja Jouhkhaiselkä-Tuore Kulvakkoselän aseman suhteessa muihin mahdollisiin tuulivoimatuotantoalueisiin Sodankylässä. Lapin ELY-keskuksen käsityksen mukaan selvitys antaa Lapin liitolle mahdollisuuden ottaa kantaa siihen, onko

hanke mahdollista toteuttaa siten, että maakuntakaava otetaan huomioon ja sen toteutumista edistetään eikä toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Puolustusvoimien lausunto tutkavaikutuksista voi vaikuttaa merkittävästi valittavaan vaihtoehtoon ja tuulipuiston toteuttamistapaan.

Suunnittelussa on ilmennyt hankkeen haitalliset vaikutukset poronhoidolle. Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee pyrkiä ratkaisuun, missä haitat ovat mahdollisimman vähäiset. Samalla tulee ottaa huomioon suunnittelun antamat mahdollisuudet vähentää mahdollisia haittoja suurille petolinnuille.

Arviointiselostuksen riittävyys

Arviointiselostus on riittävä. YVA-menettelyssä saatua tietoa voidaan merkittävästi hyödyntää jatkosuunnittelussa. Todetut vähäiset puutteet voidaan täydentää mm. alueen yleiskaavan laadinnan yhteydessä.

LAUSUNNON NÄHTÄVILLÄOLO

Arviointiselostuksesta annetut alkuperäiset lausunnot ja mielipide säilytetään Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa. Kopiot lausunnoista ja mielipiteistä lähetetään hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen lausunto lähetetään hankkeesta vastaavalle sekä tiedoksi lausuntojen ja mielipiteen antajille. Lausunto pidetään nähtävänä 17.9.-17.10.2012 välisen ajan Sodankylän ja Kittilän kunnanvirastoissa ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa sekä toistaiseksi internetissä osoitteessa www.ely-keskus.fi/lappi/yva hakupolkuna Ympäristönsuojelu > Ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > päättyneet YVA-hankkeet > Energian tuotanto > Joukhaisselän ja Tuore Kulvakoselän tuulipuisto. Lisäksi lausuntoon voi tutustua Sompion kirjaston Sodankylän toimipisteessä ja Kittilän kunnankirjastossa.

Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet biologi Petri Liljaniemi (pintavedet ja vesiluonto), ylitarkastaja Pekka Herva (luonnonsuojelu, virkistyskäyttö), porotalousasiantuntija Keijo Alanko (porotalous, maa- ja metsätalous, matkailu) ja ympäristövastaava Eira Järviluoma (maantiede, liikenne). Meluasiantuntijana on toiminut suunnittelija Larri Liikonen Uudenmaan ELY-keskuksesta. Muistiinpanot yleisötilaisuudesta on kirjannut Heli Harjula Lapin Vesitutkimus Oy:stä.

Alueidenkäyttöyksikön päällikkö,
johtajan sijainen

Timo Jokelainen

Ylitarkastaja

Leena Ruokanen

SUORITEMAKSU

7 600 euroa

MAKSUN MÄÄRÄYTYMINEN

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen maksullisista suoritteista annetun valtioneuvoston asetuksen (1538/2011) mukaan YVA-laissa tarkoitettu arviointiohjelmasta annettavan yhteysviranomaisen lausunnon maksu on 7 600 euroa.

LIITE

Maksua koskeva muutoksenhaku hankkeesta vastaavalle

TIEDOKSI

Lausunnon antaneet ja mielipiteen esittänyt
Sodankylän kunta
Sodankylän kunta/kaavoittaja
Sodankylän kunta/rakennusvalvonta
Syväjärven paliskunta
Pääesikunta
Lapin maanmittaustoimisto
Lapin maakuntamuseo
Energiamarkkinavirasto
Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Sompion kirjasto/Sodankylän toimipiste
Kittilän kunnankirjasto
Seitap Oy, Tapani Honkanen